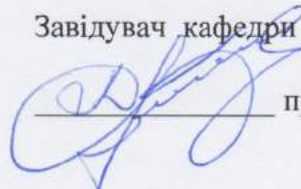

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет географічний
Кафедра геоморфології і палеогеографії

Затверджено

На засіданні кафедри геоморфології і
палеогеографії
географічного факультету
Львівського національного університету імені
Івана Франка
(протокол № 1 від 30.08.2023 р.)

Завідувач кафедри

проф. Лідія ДУБІС

Силабус з навчальної дисципліни
«ЗЕМЛЕЛОГІЯ»,
яка викладається у межах дисциплін вільного вибору студентів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
на географічному факультеті

Назва курсу	Землелогія
Адреса викладання дисципліни	вул. Дорошенка 41, географічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра геоморфології і палеогеографії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки, 106 Географія
Викладачі дисципліни	Брусак Віталій Пилипович, канд. геогр. наук, доцент кафедри геоморфології і палеогеографії
Контактна інформація викладачів	Vitaliy.Brusak@lnu.edu.ua, 79000, Львів, вул. Дорошенка 41, географічний факультет, каб. 39
Консультації по дисципліні відбуваються	Щосереді, 13:00-14:00 год. (79000, Львів, вул. Дорошенка 41, географічний факультет, ауд. 39). Для погодження часу консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/course/geomorphologyandpaleogeography
Інформація про дисципліну	Курс «Землелогія» повинен забезпечити знання магістра про історію формування Землі у межах Всесвіту та Сонячної системи за допомогою астрономічних і земних чинників. Програмою курсу передбачено оволодіння студентами знаннями про формування біосфери Землі упродовж різних геологічних епох, розглядаються основні сценарії розвитку Землі з огляду на глобальне потепління. Особлива увага надається раціональному використанню природних ресурсів на сучасному етапі та їх збереженню. Підкреслена роль світових, європейських і українських землезнавців у вивченні планети Земля, зокрема, вчень про сутність життя та його появу на Землі. Розглянуто еволюційне підґрунтя, концепцію катастрофізму і великі вимирання в історії Землі, визначні пам'ятки природи Землі.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Землелогія» є вибірковою дисципліною для студентів, які навчаються на географічному факультеті для освітньо-кваліфікаційної програми рівня <i>магістр</i> 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	<i>Метою викладання навчальної дисципліни «Землелогія» є набуття теоретичних і практичних знань з дисципліни «Землелогія» («Землезнання») про Всесвіт, Галактики, Сонячну систему і Землю.</i> <i>Головні цілі:</i> - сформувати у студентів систему знань про Землю як планету життя; - навчити студентів аналізувати сучасний стан біосфери, ноосфери, антропосфери, техносфери; - засвоєння студентами вікової еволюції біосфери Землі та регулятивних чинників переходу біосфери в ноосферу; - ознайомити студентів зі спадщиною видатних світових, європейських і українських землезнавців.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Багров М.В., Боков В.В., Черваньов І.Г. Землезнавство. Київ: Либідь, 2000. – 462 с. 2. Мороз С.А. Історія біосфери. Київ: Заповіт, 1996. Кн. 1. 430 с., Кн.2. 421 с.

3. Рудько Г.І., Адаменко О.М.. Землелогія. Київ: Академпрес, 2009. 512 с.

Допоміжна:

1. Брусак В. Мережа та структура комплексних, геологічних і гідрологічних пам'яток природи Львівської області / В. Брусак, Д. Кричевська, // Проблеми геоморфології та палеогеографії Українських Карпат та прилеглих територій. – Львів : Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019, Вип. 2 (10). – С. 133–153.
2. Брусак В. Пам'ятки неживої природи басейнів Пруту і Лазещини у гірському масиві Чорногора (Українські Карпати) / В. Брусак, Д. Сенічак // Проблеми геоморфології та палеогеографії Українських Карпат та прилеглих територій. – Львів : Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019, Вип. 1 (9). – С. 133–153.
3. Володимир Кубійович. Наукові праці. Том 1. За редак. проф. О. Шаблія. – Париж-Львів: Фенікс, 1996. 800 с.
4. Брусак В. Пам'ятки неживої природи Українського Розточчя / Віталій Брусак. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.16 – С. 15–21.
5. Брусак В.П. Методичні аспекти класифікації і паспортизації геолого-геоморфологічних пам'яток природи // В. Брусак, В. Бакун // Вісник Львівського університету. Серія географічна. Вип.39. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Ів.Франка, 2011. – С. 44–51.
6. Брусак В. Перспективи створення геопарку на території Подільських Товтр / В. Брусак, К. Москалюк. – Вісник Львівського університету. Серія географ. – 2012. – Вип. 40. – Ч. 1. – С. 132-141.
7. Брусак В. П. Ціні природні комплекси та об'єкти верхів'я Пруту в межах Чорногори: перспективи екотуристичного використання / В.П. Брусак, Б.В. Сенчина, Д.А. Кричевська // Карпатський край: наукові студії з історії, культури, туризму. – 2012. – № 2. – С. 77–86.
8. Геологічні пам'ятки України: у 4-х томах / В.П. Безвинний, С.В. Білецький, О.Б. Бобров та ін.; За ред. В.І. Калініна, Д.С. Гурського, І.В. Антакової. – Київ: ДІА, 2006. Т.1 – 320 с.; 2007. Т.2 – 320 с.; 2011. Т.4. – 280 с.
9. Доктор географії Мирон Дольницький (за редак. О.І. Шаблія). – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 301 с.
10. Кравчук Я. Проектовані геопарки Українських Карпат як демонстраційні моделі еволюції Землі /Я. Кравчук, А. Богущкий, В. Брусак, Ю. Зінько, О. Шевчук. – Науковий вісник Чернівецького національного університету : Збірник наук. праць. – Вип. 612-613 : Географія. – Чернівці: ЧНУ імені Юрія Федьковича, 2012. – С. 102–107.
11. Шаблій О.І., Академік Степан Рудницький. Львів-Мюнхен: Львівський держуніверситет, 1993. 220 с.
12. Berggren W.A., Couvering J. Catastrophes and Earth History. Princeton University Press, 1984. 464 p.
13. Brusak V. P., Kravchuk Y. S., Brusak I. V., Krychevska D. A. State and prospects of relief protection in nature reserves and national nature parks of the Ukrainian Carpathians / Journal of Geology, Geography and Geoecology, 2022. Vol 31, № 1. S. 10–21.
14. Dingwall P, Weighell T, Badman T Geological world heritage: a global framework, Protected Area Programme, IUCN, 2005, 51p.
15. Schwarzbach Martin. Berühmte Stätten geologischer Forschung. Stuttgart, Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, 1981. 333 s.
16. Schwarzbach Martin. Europäische Stätten geologischer Forschung, Stutt-

	gart 1976, 2. Auflage Hirzel 1983. 191 s.
Тривалість курсу	Один семестр – 90 год.
Обсяг курсу	32 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин семінарських занять та 58 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будову Землі: геологічну, рельєф, атмосферу, гідросферу, педосферу, антропосферу; - набути теоретичних знань про «Землелогію» як синтез наук про Землю, її походження та розвиток під впливом космічних і внутрішньоземних чинників; - основні сценарії розвитку Землі в майбутньому з огляду на глобальне потепління; - володіти методологічними засадами сучасної «Землелогії». <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вміти комплексно характеризувати планету Земля – єдину у Всесвіті планету, де є життя; - набути навиків і вмінь комплексного аналізу будови, динаміки, організації географічної оболонки, зокрема, антропосфери, на сучасному етапі її розвитку; - вміти застосувати отриманні знання у практичній діяльності. <p>Вивчення курсу сприяє розвитку таких надпрофесійних навичок: критичне мислення, професійна самопрезентація, когнітивна гнучкість, формування та відстоювання власної думки.</p>
Ключові слова	Землелогія, землезнання, планета Земля, біосфера, ноосфера, антропосфера
Формат курсу	Очна форма навчання передбачає постійний особистісний контакт науково-педагогічного працівника і студента, що забезпечує отримання студентами глибоких системних знань, стійких умінь. Студенти зобов'язані відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом та своєчасно виконувати навчальні завдання згідно з робочою програмою курсу. Проведення лекцій, практичних занять та консультації.
	Проведення лекцій, семінарських занять та консультації
Теми	Подано у додатку «Схема курсу «Землелогія»
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Курс «Землелогія» тісно пов'язаний з такими дисциплінами: природнича географія, геологія, геоморфологія, біосферологія, ґрунтознавство і географія ґрунтів, антропогеографія та ін. Студенти повинні мати базові знання з цих дисциплін, які достатні для сприйняття категоріального апарату, розуміння практичного значення курсу.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Використовуються такі методи навчання:</p> <p>а) <i>словесні</i> – лекція-презентація, семінар, пояснення, дискусія;</p> <p>б) <i>наочні</i> – лекція-презентація, ілюстрування лекційного матеріалу таблицями, картами, схемами та графіками, світлинами, короткими науковими та документальними фільмами;</p> <p>в) <i>семінарські</i> – підготовка і виступи на семінарських заняттях із залученням рецензентів з числа студентів для забезпечення обговорення обраних тем відповідно до поставленої мети дослідження.</p>
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • семінарські заняття: 70% семестрової оцінки; максимальна кількість

діяльності)	<p>балів 70;</p> <ul style="list-style-type: none"> • залікове опитування 30% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 30 <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100</p> <p>Протягом семестру студент може набрати 70 балів. Приклад розподілу балів по темах на семінарських заняття і залікового опитування подається нижче².</p> <p>Під час залікового опитування студент може набрати ще 30 балів. Кожен студент отримує індивідуальне завдання, яке містить теоретичні питання по обраній темі навчальної дисципліни. Доповідає індивідуальне завдання, виконане у письмовій формі чи у вигляді презентації на семінарському занятті, бере участь у дискусії. Для участі у заліковому опитуванні необхідний допуск, а саме наявність не менше 30 балів за поточний семестр.</p> <p>Отримані бали під час залікового опитування додаються до балів, отриманих на семінарських заняттях.</p> <p><i>Академічна доброчесність:</i> Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p><i>Література.</i> Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачами виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, які відсутні з поміж рекомендованих, але які розкривають завдання лекційного курсу та індивідуального навчально-дослідного завдання.</p> <p><i>Політика виставлення балів.</i> Враховуються бали набрані при участі у дискусії на семінарських робітзаняттях, підготовці індивідуального навчально-дослідного завдання. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час семінарського заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до заліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Великий вибух та його наслідки. 2. Походження Сонячної системи. 3. Утворення подвійної планети Земля-Місяць. 4. Еволюція системи Земля-Місяць. 5. Походження Землі. 6. Захист Землі від космічної небезпеки. 7. Джерела інформації. 8. Методологічні засади землезнання.

9. Парадигми землезнання.
10. Будова Землі.
11. Формування літосфери та астеносфери.
12. Формування гідросфери.
13. Формування та еволюція атмосфери.
14. Континенти, океани і рух літосферних плит.
15. Вулканізм.
16. Землетруси.
17. Тектонічний ансамбль планети.
18. Загальні положення та уявлення про виникнення життя і біосфери.
19. Експериментальні шукання.
20. Передумови і природні фактори виникнення життя і біосфери: вуглець – основа живого і вода животворна.
21. Фактори космічної та земної природи.
22. Арена зародження життя.
23. Земна поверхня як географічне середовище людства.
24. Уявлення минулих часів про сутнісні та пізнавальні характеристики життя.
25. Виникнення та розвиток доктрини панспермії.
26. Думки В. Вернадського про сутність життя та його появу на Землі.
27. Про феномен життя і шляхи його виникнення в працях М. Г. Холдного.
28. Визначення і витлумачення поняття «життя» в науці.
29. Позанаукові уявлення про сутність і походження життя.
30. Методолого-теоретичний підмурак вивчення історії біосфери Землі.
31. Еволюційне підгрунття.
32. Концепція катастрофізму.
33. Великі вимирання в історії Землі.
34. Докембрійська біосфера.
35. Геологічні особливості докембрію.
36. Атмосфера і гідросфера докембрію.
37. Докембрійська біота Землі.
38. Дивовижна едіакоро-вендська біота.
39. Докембрійські часи території України.
40. Палеозойська біосфера.
41. Біотичний тренд палеозою.
42. Абіотичний тренд палеозою.
43. Мезозойська біосфера.
44. Біотичний тренд мезозою.
45. Абіотичний тренд мезозою.
46. Кайнозойська біосфера.
47. Біотичний тренд палеогену й неогену.
48. Абіотичний тренд палеогену й неогену.
49. Характерні риси четвертинного періоду.
50. Органічний світ.
51. Мінливість кліматичних умов.
52. Територія України в антропогені.
53. Характерні риси сучасної біосфери.
54. Характерні риси сучасної біосфери.
55. Вплив антропогенних факторів на біосферу.
56. Фактор кліматичних змін. Парниковий ефект.

57. Баланс CO₂ в географічній оболонці. Радіаційна рівновага.
58. Глобальне похолодання клімату.
59. Геоекологічна роль Світового океану.
60. Екологічні кризи минулого.
61. Сучасна екологічна ситуація.
62. Ознаки глобальної екологічної кризи та їх аналіз.
63. Сценарії розвитку Землі. Перспективи зміни природи планети у XXI ст. з огляду на глобальне потепління.
64. Мінерально-сировинні ресурси.
65. Класифікація та облік мінеральних ресурсів.
66. Територіальні ресурси.
67. Земельні ресурси.
68. Водні ресурси.
69. Кліматичні ресурси.
70. Біологічні ресурси.
71. Енергетичні ресурси.
72. Рекреаційні ресурси.
73. Наукові ідеї Р. Декарта, Ж. Бюффона, І. Канта і П. Лапласа.
74. Наукові ідеї О. Гумбольта і К. Ріттера.
75. Наукові ідеї О. Воєйкова і В. Докучаєва.
76. Наукові ідеї О. Григор'єва.
77. Наукові ідеї А. Мохоровичича, О. Карпінського.
78. Наукові ідеї А. Вегенера, Альбрехта Пенка.
76. Наукові ідеї В. Девіса, Вальтера Пенка.
77. Наукові ідеї П. Тутковського.
78. Наукові ідеї В. Вернадського
79. Наукові ідеї Г. Величка.
80. Наукові ідеї С. Рудницького.
81. Наукові ідеї В. Кубійовича.
82. Наукові ідеї Ю. Полянського.
83. Наукові ідеї К. Геренчука.
84. Наукові ідеї А. Ващенко.
85. Наукові ідеї П. Цися.
86. Визначні пам'ятки природи Європи.
87. Визначні пам'ятки природи Азії.
88. Визначні пам'ятки природи Америки.
89. Визначні пам'ятки природи Африки, Антарктиди й Австралії.
90. Унікальні скелі скелясті гори.
91. Тши-Турне (Три камені) в горах Крконоше (Сілезія).
92. Вежа диявола (Вайомінг).
93. Цукрові голови в Ріо-де-Жанейро.
94. Ейрес-Док (центральна Австралія).
95. Пенінські і Мармароські стрімчаки (Українські Карпати).
96. Знамениті долини.